

Bogumiła Mielnicka

LISTY Z AUSCHWITZ

Archiwum Państwowe w Zamościu w roku 2006 wzbogaciło swoje zbiory o wartościowy dar p. Witolda Korniewskiego – dokumenty związane z pobytem w KL Auschwitz Henryka Kormańskiego. Najcenniejszą ich część stanowi siedem listów więźnia, pisanych do matki Elżbiety Kormańskiej i brata Tadeusza. W obozie znajdował się także jego brat Stefan. Rodzina Kormańskich w czasie okupacji mieszkała w Zamościu przy ulicy Lwowskiej 78 m. 8.

Listy pisane były w języku niemieckim na specjalnych blankietach obozu Auschwitz z instrukcją dotyczącą korespondencji. Więzień przewencyjny Kormański Henryk urodzony 8 lipca 1908 r. nr więzienny 14376, mógł otrzymywać każdego miesiąca od swoich bliskich dwa listy lub dwie kartki i także do nich napisać. Listy pisane przez więźnia były dowodem upoważniającym do wysłania na jego adres w ciągu miesiąca pieniędzy w kwocie 40 marek¹. Listy pochodzą z 1941 r., kolejno z 4 V, 8 VI, 10 VIII, 24 VIII, 7 IX, 13 X i ostatni z 28 IX. W cenzurowanych listach powtarza się informacja o dobrym stanie zdrowia i prośby o przesłanie pieniędzy, a także w ostatnim ciepłej odzieży. Tłumaczenia listów dokonał ofiarodawca dokumentów. Wraz z listami przekazane zostały cztery oryginalne koperty obozowe, na których widnieją cztery różne numery bloków obozowych nadawcy, pod którymi kolejno przebywał. Jest również datowany 31 VIII 1941 r. niewysłany list z zaadresowaną kopertą z Zamościa do obozu napisany przez Tadeusza Kormańskiego.

W dokumentach znalazł się również telegram z 25 października 1941 r. powiadamiający o śmierci Henryka Kormańskiego, trzy wnioski na udzielenie przydziału dewiz z maja i lipca 1941 r. na sumy 540 marek i dwa razy po 180 marek zakupionych przez brata i ojca Henryka Kormańskiego, wysłanych 12 VI 1941, 4 VII 1941 i 23 VIII 1941 r. do obozu Auschwitz z przeznaczeniem jako zapomoga dla więźnia, 12 odcinków dowodów nadania z Zamościa od 20 do 100 zł, a także trzy przekazy wypełnione i nie nadane. Wraz z dokumentacją p. Korniewski przekazał zdjęcie Henryka Kormańskiego z 1932 r.

Przekazane oryginalne dokumenty obozowe nie niosą cennych źródłowych informacji. Stanowią jednak przejmujący dokument okresu okupacji. Pod pozorami normalności, zza zdawkowych listów, urzędowych druków, formularzy, pokwitowań przemawia dramat jednej z wielu tysięcy hitlerowskich ofiar.

¹ Pełna instrukcja dotycząca korespondencji (wydrukowana również na kopertach) przytoczona została w Aneksie.

I

4 V 1941

Kochani Rodzice, Bracie i Rodzeństwo.

Jestem z bratem Stefanem całkowicie zdrow. Proszę napiszcie mi jak Wam idzie. Ja mogę tylko jeden raz w miesiącu list wysłać i tylko raz otrzymać. Proszę pisać list tylko raz w miesiącu i tylko w języku niemieckim.

Ja mogę dwa razy w miesiącu otrzymać 20 marek. Ten list jest jak dowód upoważniający do wysłania pieniędzy.

Całą tą sprawę może całkowicie wyjaśnić urzędnik na poczcie. Proszę napiszcie mi, jak idzie handel drzewem?

*Zasylam serdeczne pozdrowienia i ucałowania dla wszystkich
Henryk Kormański*

II

8 VI 1941

Kochani Rodzice i Tazio!

Wasz list otrzymałem 16 maja 1941 r. Dokumenty z inspekcji i pokwitowania o płaconych podatkach znajdują się w Lublinie i dlatego nie mogę Ci przesłać.

Pisałeś, że pieniądze będziesz bieżąco przysyłać. Dzisiaj mamy 8/ VI i dotychczas żadnych pieniędzy nie otrzymałem. Proszę Cię bardzo przesłać mi te pieniądze, jak już pisałem.

Stefan otrzymał list od Krysi z Huty Krzeszowskiej. Krysia jest zdrowa. Stefan prosi Tazdia, list z Huty Krzeszowskiej przejąć i na podstawie tego mu pieniądze przesłać. Dalej prosi, jak Tazio będzie w Zwierzyńcu, zapytać w czy Krysia otrzymała trochę pieniędzy.

*Serdeczne pozdrowienia i ucałowania
Henryk*

III

10 VIII 1941

Kochana Matko i Taziu!

Ja jestem zupełnie zdrow. Ale nie wiem jak jest z Wami. Nie wiem, czy moje pieniądze wysłał (Tazio).

Z 60 marek które otrzymałem mam tylko 5 marek. Dlatego nie mam za dużo pieniędzy.

*Serdeczne pozdrowienia i ucałowania
Heniek*

IV

24 VIII 1941

Kochana Matko i Bracie !

Jak już pisałem mogę dwa razy w miesiącu listy napisać i otrzymać. Dotychczas jestem całkowicie zdrowy i silny. Ostatnio otrzymałem 30 marek i 15 marek. Bardzo serdecznie dziękuję.

Przesyłam Tobie kochana Matko i Tobie Kochany Bracie i Wszystkim Serdeczne pozdrowienia i ucałowania

Heniek

V

7 IX 1941

Kochana Matko i Tadiusi!

List z dnia 19 VIII 1941 otrzymałem w pełnym zdrowiu. Dotychczas otrzymałem od Tadzia 110 marek to jest 220 złotych.

Bardzo się cieszę, że jesteście wszyscy zdrowi i interes dobrze idzie. Przyślijcie mi znowu trochę pieniędzy.

*Serdeczne pozdrowienia dla Rodziców i Wszystkich
Heniek*

VI

13 IX 1941

Droga Mamo i drogi Tadiusi !

Dziękuję najmocniej za przesłane mi pieniądze i proszę zechcieć dalsze przesyłać. Jestem zdrowy i chciałbym wiedzieć czy wszyscy w domu są zdrowi.

Proszę o wiadomość jak idzie przedsięwzięcie z drzewem i jak Tadiusz z urzędem podatkowym sprawę załatwił.

Teraz wolno mi 2 razy w miesiącu listy pisać i otrzymywać.

*Serdeczne pozdrowienia dla Wszystkich
Heniek*

VII

28 IX 1941

Kochana Matko i Tadius!

Jestem zupełnie zdrow. Ostatnio otrzymałem 50 marek. Serdecznie dziękuję. Teraz przesyłam powiadomienie o sortach które mogę otrzymać.

Te sorty proszę zaraz mi wysłać. Pulower, skarpetki i rękawice proszę kupić tylko w Goraju (jeśli to możliwe) i zaraz przesłać.

Załączam powiadomienie o sortach odzieży zimowej.

Serdeczne pozdrowienia i ucałowania dla Wszystkich

Heniek

ANEKS

Obóz koncentracyjny Auschwitz

Przy korespondencji z zatrzymanym należy przestrzegać następujących zarządzeń:

1. Każdy więzień może w miesiącu otrzymać od swoich bliskich 2 listy lub 2 kartki i także do nich napisać. Listy muszą być napisane czytelnie atramentem i na jednej stronie mogą zawierać tylko 15 linijek. Dopuszczalny jest tylko 1 arkusz listowy normalnej wielkości. Koperty nie mogą być wyscielane. W jednym liście może być dołączone tylko 5 znaczków po 12 fenigów. Wszystko inne jest zakazane i podlega konfiskacie. Pocztówki mają 10 linijek. Zdjęcia nie mogą być wykorzystane jako kartki pocztowe.
2. Przesyłki pieniężne są dozwolone.
3. Należy zwracać uwagę, żeby przesyłki pieniężne lub pocztowe zawierały dokładny adres składający się z nazwiska, daty urodzenia i numeru więźnia. Jeśli adres jest błędny, przesyłka wraca do nadawcy albo zostaje zniszczona.
4. Gazety są dozwolone, ale mogą być zamawiane tylko przez pocztę obozową.
5. Nie wolno przysyłać paczek, gdyż więźniowie mogą wszystko kupić w obozie.
6. Starania o zwolnienie z obozu kierowane do kierownictwa obozu są bezcelowe.
7. Zezwolenia na rozmowę i odwiedziny więźniów w obozie koncentracyjnym są całkowicie niedopuszczalne.

Komendant Obozu